

STARTDOCUMENT ZUID-HOLLANDS PROGRAMMA LANDELIJK GEBIED

1. Inleiding

In het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) brengen we de belangen van natuur, stikstof, water en klimaat samen als randvoorwaarden voor een vitaal platteland. Het landelijk gebied kan zich binnen die randvoorwaarden ontwikkelen tot een aantrekkelijke omgeving om te wonen, werken, landbouw te bedrijven en te recreëren. Het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied is de regionale invulling van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Daarmee staat het programma niet op zichzelf, want om de doelen te bereiken, is het nodig dat ook het Rijk zijn verantwoordelijkheid neemt in de volle breedte van de doelen.

De provincie heeft als gebiedsautoriteit een rol om samen met medeoverheden en gebiedspartners maatregelen uit te werken voor NPLG-doelen. Deze doelen maken we regiospecifiek. Met dit startdocument zijn nog niet alle doelen helder gemaakt op nationaal en regionaal niveau. Dat levert een tijdsklem op voor het opleveren van een gebiedsprogramma op 1 juli 2023 en vraagt daarna om iteratieslagen. In deze notitie leest u hoe we tot dit eerste gebiedsprogramma komen. De hoofdlijnen van die aanpak zijn:

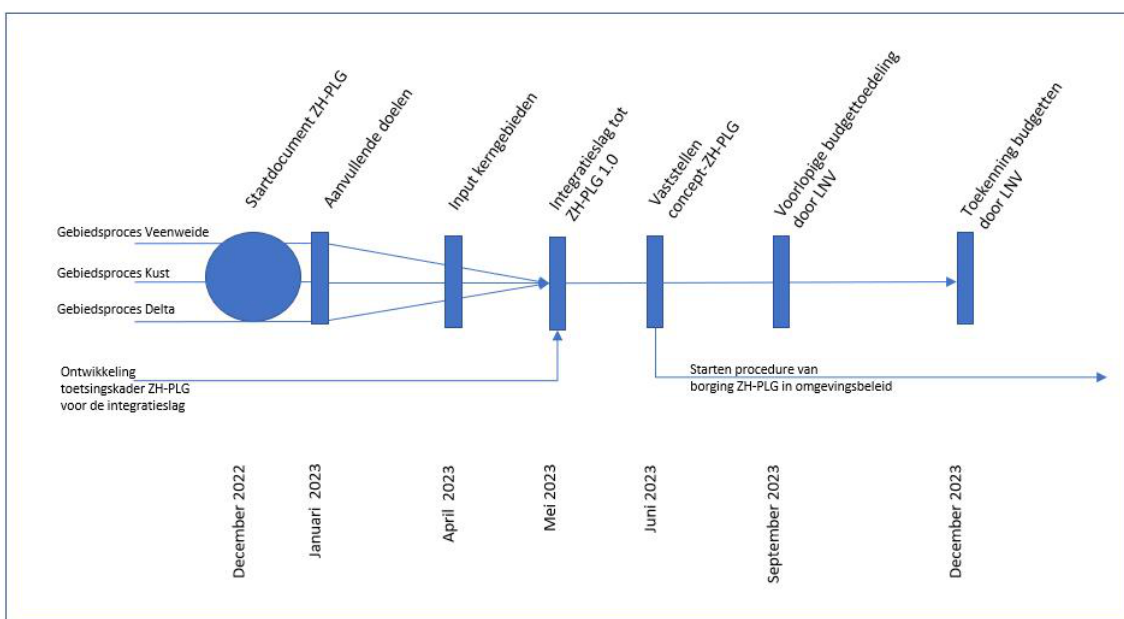
1. De provincie schrijft zelf het gebiedsprogramma (hierna ZH-PLG 1.0), maar vraagt de drie kerngebieden Kust en duinen, Zuid-Hollandse Delta en Veenweiden om input daarvoor. Die input bestaat uit een kerngebiedsplan met voorstellen voor maatregelenpakketten om de doelen te behalen, en een inschatting van de benodigde financiële middelen. De provincie integreert die voorstellen in één gebiedsprogramma en vraagt op basis daarvan aan het Rijk middelen uit het Transitiefonds en andere fondsen/regelingen (bv klimaatfonds / gemeenschappelijk landbouw beleid).

De provincie organiseert het overleg en proces in de drie kerngebieden, bewaakt de provinciale kaders (zie punt 3) en levert kennis en expertise op verschillende onderdelen. Gedeputeerde Staten stellen het ZH-PLG 1.0 vast en leveren dit uiterlijk op 1 juli 2023 aan bij de minister voor Natuur en Stikstof. Verwerking in het omgevingsbeleid vindt op de gebruikelijke wijze plaats.

2. Het ZH-PLG 1.0 moet aan een aantal minimeisen voldoen. De doelen met het grootste gewicht en waarvoor de kortste tijd is, zijn het urgentst bij de uitwerking in maatregelen. Daarbij is het belangrijk om lock-ins te voorkomen. In de versie van juli 2023 ligt de nadruk op het doorgronden van de opgaven in de verschillende deelgebieden en het maken van een aantal grote strategische, richtinggevende keuzes. Daarnaast ligt de nadruk op het selecteren van maatregelen voor de urgentste doelen; dat zijn in ieder geval de wettelijk vastgestelde doelen in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn). Daarbij horen ook een onderbouwing van het doelbereik en een financiële calculatie.
3. De provincie stelt de kaders voor de drie gebiedsplannen door te formuleren welke doelen bereikt moeten worden en welke (kwalitatieve) onderbouwing daarvoor nodig is. Deze kaders zijn te zien als richtinggevende opgave. De doelen zijn op nationaal niveau voor een deel al helder (Wsn en de Kaderrichtlijn Water (KRW)) en moeten voor een deel nog door het Rijk geformuleerd worden. In hoofdstuk 3 van deze notitie zijn de doelen en kaders uitgewerkt voor zover deze nu bekend zijn.

4. Naast het opstellen van de ZH-PLG gebiedsplannen vindt ook uitwerking van de ruimtelijke puzzel gedaan (in het kader van de Nationale Omgevingsvisie) plaats. Hierin krijgen ook andere doelen, zoals verstedelijking, mobiliteit, energietransitie een rol.
5. We willen waar mogelijk starten of doorgaan met de uitvoering en gaan door waar we al aan de doelen werken. We werken samen met het Rijk aan legalisatie van Programma Aanpak Stikstof (PAS)-melders, nodigen partners uit om spijtvrije kansen voor te leggen (oa dekking vanuit de middelen die Provinciale Staten ter beschikking stelde: 2 x 10 miljoen euro) en werken aan de oprichting van de ZH-PLG-grondbank om voorbereid te zijn op de uitvoering.
6. Het ZH-PLG 1.0 markeert de start van het meerjarige cyclische proces om de natuur-, water- en klimaatdoelen uit het NPLG te realiseren. Bij de integratie van de drie deelgebiedsplannen toetsen we de voorstellen ook op de bredere doelstellingen in het landelijk gebied:
 - leefbaarheid en sociale samenhang in het landelijk gebied;
 - een toekomstbestendige landbouwsector die duurzaam economisch rendabel is.

Deze toetsingscriteria werken we begin 2023 nader uit. Doel van de toetsing is om robuust en weloverwogen te faseren, prioriteren en budgetteren. Afbeelding 1 geeft het proces in 2023 op hoofdlijnen weer.

Afbeelding 1 De gebiedsprocessen lopen door, terwijl we de integratieslag naar ZH-PLG 1.0 maken

ZH-PLG in breder perspectief

De druk op de ruimte is groot. Bij de ruimtelijke puzzel heeft de provincie ook de opdracht om ruimteclaims van alle functies inzichtelijk te maken en deze een plek te geven in het ontwikkelen van een integraal perspectief op het landelijk gebied. Een aantal van de ruimteclaims kennen we al, zoals de zoekgebieden uit de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0. Voor het ZH-PLG maken we inzichtelijk welke ruimteclaims er zijn voor de ZH-PLG-doelen, bijvoorbeeld aanvullende natuur, ruimte voor extensivering en nieuwe verdienmodellen voor landbouw, klimaat en biodiversiteit. Het totaal aan ruimteclaims, waaronder bijvoorbeeld ook voor wonen en werken, moet inpasbaar worden gemaakt op

een relatief klein oppervlakte. Integrale keuzes hierover worden gemaakt in de ruimtelijke puzzel. Zoals Johan Remkes heeft aangegeven in zijn rapport *Wat wel kan*, vraagt dit om slimme combinaties om optimaal gebruik te maken van de beperkte ruimte waar we over beschikken. Zulke combinaties kunnen we zowel op gebiedsniveau als op maatregelniveau maken.

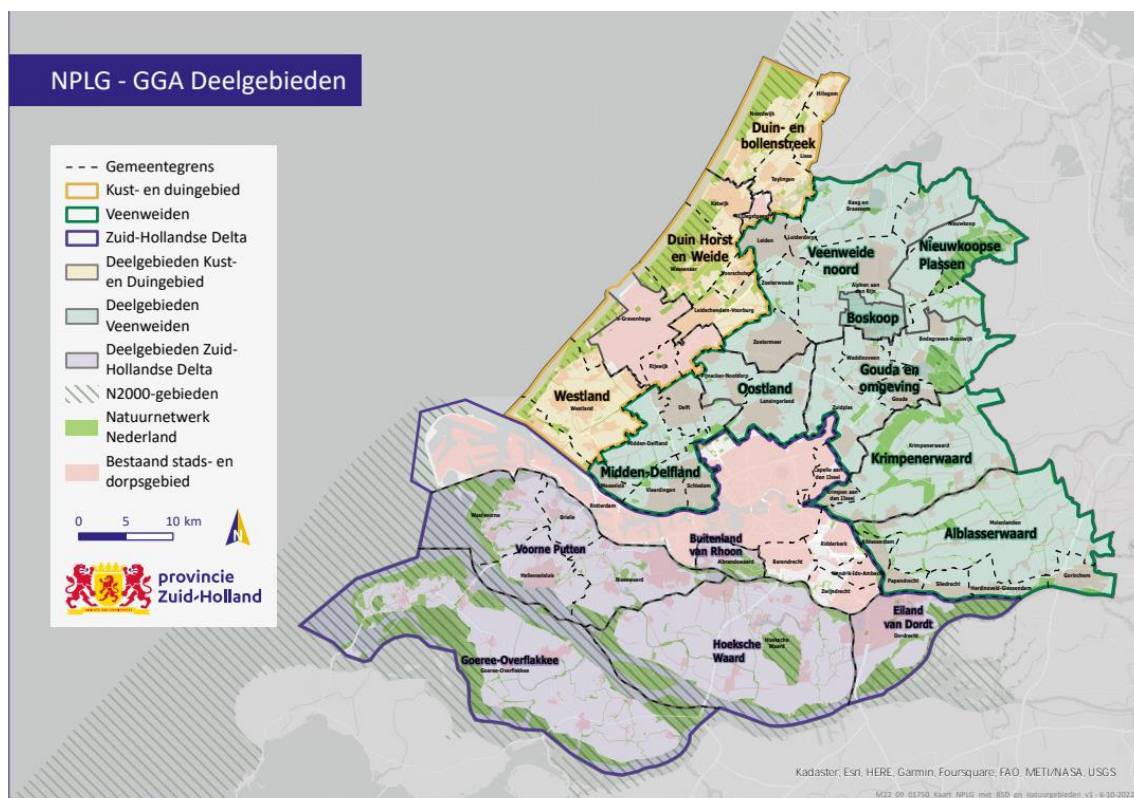
Van de stikstofaanpak vallen alleen de stikstofbronnen van land- en tuinbouw in de scope van het NPLG. In het ZH-PLG kiezen we voor een integrale benadering bij de aanpak van stikstofbronnen. Dat doen we door de effectiviteit van voorgestelde maatregelen in de land- en tuinbouw te beoordelen in samenhang met maatregelen bij andere bronnen in het programma Stikstof. Voor de andere sectoren, zoals mobiliteit en industrie, die ook hun bijdrage moeten leveren, verwachten we nog doelstellingen van het Rijk. De minister komt begin 2023 met deze (indicatieve) doelen.

2. Gebiedsindeling en uitgangspunten integratieslag

Gebiedsindeling en maatwerk voor overlegstructuren

We ontwikkelen het ZH-PLG samen met medeoverheden en gebiedspartners. In dit startdocument geven we kaders mee voor de gebiedsprocessen (het 'wat'), met daarin doelen en randvoorwaarden. Er is daarbinnen veel ruimte voor gebiedsgerichte invulling om te komen tot voorstellen voor maatregelen (het 'hoe') en de organisatie (het 'wie').

Voor een samenhangend gebiedsprogramma is input nodig vanuit logisch samenhangende gebieden. Voor het ZH-PLG 1.0 hebben we na consultatie van gemeenten gekozen voor een gebiedsindeling die logisch is vanuit het bodem- en watersysteem, aansluit op bestaande overlegstructuren of logische ruimtelijk-economische structuren. Ook van stedelijke gebieden wordt een bijdrage verwacht. Daar kunnen maatregelen genomen worden die helpen bij het halen van doelen. In afbeelding 2 hebben we de gebiedsindeling weergegeven (GGA staat daarin voor Gebiedsgerichte Aanpak).

Afbeelding 2 Gebiedsindeling¹

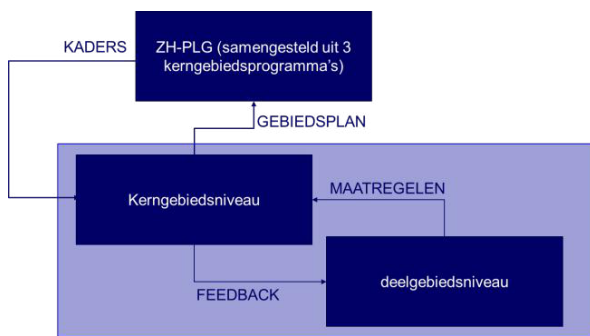
De inrichting van de overlegstructuur per kern- of deelgebied is maatwerk, waarbij er een samenspel nodig is tussen kern- en deelgebied. We geven kerngebieden ruimte om de samenwerking met de deelgebieden, waarin gemeenten en andere gebiedspartners een belangrijke rol hebben, naar eigen inzicht vorm te geven en sturen als provincie op het behalen van de gestelde doelen binnen de gestelde kaders. Samen met de gebiedspartners willen we zorgen voor een efficiënte overlegstructuur die recht doet aan de verschillende rollen en belangen. Er moet ruimte zijn voor inbreng van partijen

¹ Er lopen nog gesprekken met onder meer de gemeenten over de indeling in de deelgebieden. De kaart wordt nog geactualiseerd. Uitgangspunt is dat alle Zuid-Hollandse gemeenten, landelijk en stedelijk, een bijdrage leveren.

op verschillende schaalniveaus – van erf en polder naar deel- en kerngebied. Het belangrijkste gesprek vindt plaats aan de keukentafel. Het is belangrijk dat alle relevante partners betrokken zijn bij de ontwikkeling van de gebiedsplannen. Elk kerngebied moet het best mogelijke plan ontwikkelen en aangeven binnen welke voorwaarden dit uitgevoerd kan worden. Binnen de kerngebieden zijn er deelgebieden die aansluiten op lokale dynamiek. De onzekerheden die voortkomen uit de complexiteit en dynamiek van de transitieopgaven in het landelijk gebied maken een lerende aanpak noodzakelijk. Ervaringen uit bijvoorbeeld All4biodiversity en het interbestuurlijk programma nemen we mee. Dit betekent dat leren en ontwikkelen expliciet een plek heeft in de gebiedsprocessen.

Integratie tot gebiedsprogramma ZH PLG 1.0

De provincie is als gebiedsautoriteit verantwoordelijk voor het vaststellen van het ZH-PLG 1.0. Het gebiedsprogramma wordt samengesteld op basis van door gebiedspartners gedragen kerngebiedsplannen. Hiervoor vindt in mei een integratieslag plaats. Het doel daarvan is synergie en samenhang te borgen tussen de drie kerngebieden, fasering en prioriteiten in de plannen aan te brengen en afspraken te maken over borging van de uitvoerbaarheid. De integratieslag zal daarmee mogelijk tot bijstelling van de kerngebiedsplannen leiden. Bij deze integratieslag worden vertegenwoordigers van kerngebieden, experts en medeoverheden betrokken (Rijk, gemeenten en waterschappen). Afbeelding 3 geeft de integratieslag schematisch weer.

De inrichting van de governance voor de integratieslag vindt nog plaats. Hierover gaan we in gesprek met onze partners om een zo breed mogelijk commitment op het ZH-PLG te borgen. We willen hierover in januari 2023 duidelijkheid geven.

Afbeelding 3 Schematische weergave van de integratieslag

Het ZH-PLG 1.0 werkt door naar de lopende provinciale programma's. De integrale gebiedsgerichte aanpak kan leiden tot fasering, prioritering en (her)budgettering van lopende programma's. De wijze waarop we dit doen wordt nader uitgewerkt. In afbeelding 4 is dit schematisch weergegeven.

Afbeelding 4 Schematische weergave wisselwerking ZH-PLG en lopende provinciale programma's

3. Kaders en uitgangspunten voor de ontwikkeling van gebiedsplannen

3.1 Inleiding

Het NPLG gaat uit van gebiedsgericht adaptief programmeren. Daarbij werken we als overheden gezamenlijk aan de klimaat-, water- en natuuropgaven. Het is niet mogelijk om op 1 juli 2023 volledig uitgewerkte gebiedsprogramma's te hebben. Daarom is het van belang om de opgaven op de langere termijn te doorgronden, zodat we voorkomen dat we overhaast een richting inslaan waar we later spijt van krijgen. Dat kan bijvoorbeeld zijn omdat we wel het stikstofvraagstuk hebben aangepakt, maar onvoldoende hebben gekeken naar de kwaliteit van water en de beschikbaarheid van zoetwater, of naar het klimaat en andere factoren die de natuurkwaliteit bepalen. Ook willen we geen kansen missen om met maatregelen meervoudige doelstellingen te realiseren.

In dit hoofdstuk leest u hoe we op basis van het hiervoor beschreven uitgangspunt met de gebieden aan de slag gaan om de onderdelen van het (kern)gebiedsplan volgens de in het vorige hoofdstuk beschreven routekaart uit te werken. We benadrukken nogmaals dat de provincie op alle niveaus betrokken is.

In paragraaf 3.2 lichten we de onderdelen van het (kern)gebiedsplan toe. We behandelen vervolgens drie aspecten die de basis vormen om deze onderdelen uit te werken in de routekaart: de opgave en de doelen (paragraaf 3.3), de structurerende keuzes (3.4) en de verwachtingen van het op te leveren product (3.5):

- De *opgave en doelen* (3.3) beschrijven we zo concreet mogelijk op basis van de beschikbare informatie. We hebben in het vorige hoofdstuk op hoofdlijnen aangegeven wat we nog niet weten. In dit hoofdstuk gaan we daar nader op in en beschrijven we wanneer we aanvullende informatie verwachten en hoe we die willen verwerken in de hiervoor beschreven onderdelen.
- Onder *structurende keuzes* werken we sturende principes en keuzes uit. Ook hiervoor geldt dat we in afwachting zijn van aanvullende informatie, bijvoorbeeld voor de uitwerking van het sturende principe 'bodem en water leidend'. We gaan ook in op het principe van bufferzones, die kunnen bijdragen aan het behalen van onder meer de stikstofreductie- en natuurhersteldoelen. De exacte invulling is een gezamenlijke zoektocht, en we nodigen de kerngebieden uit om deze keuzes mede vorm te geven.
- Onder *verwachtingen van het kerngebiedsplan* (3.5) gaat het om de onderbouwing. Het gaat onder meer over de eisen voor de borging van de voorgestelde maatregelen.

Dit is een proces dat we samen met alle gebiedspartners aangaan. Dat wil zeggen dat we als provincie niet alleen een sturende rol hebben als gebiedsautoriteit, maar ook actief zullen bijdragen aan de gebiedsprocessen in verschillende vormen. In paragraaf 3.6 beschrijven we tot slot wat de gebieden van ons mogen verwachten.

3.2 Inhoud van het kerngebiedsplan

Dit startdocument gaat over de periode vanaf nu tot het moment dat de provincie het ZH-PLG 1.0 oplevert bij het Rijk. In deze paragraaf beschrijven we wat we in aanloop naar dat moment ontwikkelen in de kerngebieden. Dit sluit aan op de uitgangspunten 2, 3 en 4 uit het vorige hoofdstuk.

In het kerngebiedsplan komende de volgende elementen terug, die we hierna toelichten:

1. een gebiedsfoto;
2. een perspectief op het gebied, en een strategie om de doelen te bereiken;
3. een maatregelpakket voor ten minstestikstofreductie en natuurherstel;
4. uitvoering van pijnloze maatregelen voor alle doelen;
5. integratie van lopende processen.

3.2.1 Gebiedsfoto

Het gaat erom dat de gebieden voor alle NPLG-doelen analyseren wat de uitgangssituatie is en wat de omvang is van de (rest)opgave om de doelen te behalen voor natuur, water en klimaat, die centraal staan in het NPLG. We vragen de gebieden ook naar emissiebronnen te kijken. Deze stap is nodig om de integraliteit van het maatregelpakket te borgen en de strategie voor de overige doelen te onderbouwen.

Deze analyses maken in ieder geval deel uit van de gebiedsfoto:

- natuurdoelenanalyses van stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden en een analyse van stikstofemissiebronnen en de benodigde ontwikkelruimte voor stikstof. Deze analyses heeft de provincie grotendeels gereed;
- een analyse van de feitelijke kenmerken en kwaliteit van het water- en bodemsysteem en de klimaatbestendigheid daarvan;
- een analyse van het doelbereik van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) in 2030 en een indicatie voor de opgave op de langere termijn. Daarbij wordt in beeld gebracht wat de additionele opgave is in relatie tot lopende programma's, Natuurnetwerk Nederland, Programma Natuur en Bossenstrategie;
- een inventarisatie van de al aanwezige omvang van groen-blauwe dooradering (zie paragraaf 3.3.5 voor de uitleg van deze term).

3.2.2 Perspectief op het gebied, en strategie voor doelbereik

Het uiteindelijke doel van het ZH-PLG is een vitaal platteland met de belangen van natuur, water en klimaat als randvoorwaarden voor ontwikkeling. Om dat te bereiken, maken we samen met de kerngebieden een integraal toekomstperspectief, van waaruit we strategische ontwikkellijnen opstellen. Aan deze ontwikkellijnen kunnen we concrete maatregelen, te onderzoeken oplossingsrichtingen en verkenningen koppelen. Op deze manier ontstaat een roadmap voor de toekomst, die de basis vormt voor verdere iteratieslagen in het ZH-PLG.

Specifiek is een strategische ontwikkellijn nodig voor duurzame land- en tuinbouw. Hieronder verstaan we de ontwikkelingsrichting van de landbouw en het landgebruik (waar mogelijk) per deelgebied, waarbij we rekening houden met de uitgevoerde analyses (water, natuur en sociaaleconomische effecten), de NPLG-doelen (natuur, water, klimaat) en de structurerende keuzes (zie paragraaf 3.4). Het landbouwakkoord dat de minister van LNV wil sluiten, kan bijdragen aan een nadere inkleuring van deze ontwikkelingsrichtingen, bijvoorbeeld voor de ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen.

3.2.3 Maatregelpakket voor de doelen van de Wsn

Het pakket aan maatregelen moet voldoen aan de vereisten in de Wsn. Hierbij horen een onderbouwing van het doelbereik en een financiële calculatie (zie hierna 3.5.1 en 3.5.4). Ook wordt gevraagd om een sociaaleconomische impactanalyse. Als provincie hebben we huiswerk te maken voordat de gebieden maatregelpakketten kunnen uitwerken. We moeten onderzoeken wat in het basispad zit en bepalen hoe we het aanvullende doel van 1,9 kiloton reductie uit ammoniak verdelen over de drie kerngebieden. Specifiek voor het Veenweidegebied vragen we aanvullend een actualisatie van keuzes en daaruit voortvloeiende maatregelen in de veenweidestrategie.

Kerngebieden kunnen in de eerste versie van het gebiedsplan ook maatregelen opnemen voor andere NPLG-doelen, bijvoorbeeld omdat doelen sterk met elkaar samenhangen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de reductie van stikstof- en methaanuitstoot. In dat geval nemen we die mee in het ZH-PLG 1.0.

3.2.4 Uitvoering spijtvrije maatregelen voor alle maatregelen

In de gebieden willen we gelijktijdig de uitvoering van spijtvrije maatregelen doorzetten. Spijtvrije maatregelen leveren bij voorkeur een bijdrage aan meerdere doelen van het ZH-PLG, maar dienen in ieder geval geen lock-ins te veroorzaken (bv een watermanagement maatregel mag niet leiden verslechtering van natuurkwaliteit). We interpreteren dit iets ruimer; hierbij hoort ook kansen pakken die zich voordoen, bijvoorbeeld voor bedrijven zonder opvolgers. We vragen de gebieden hiervoor een perspectief uit te werken: hoe kan ruimte die vrijkomt door natuurlijk verloop ingezet worden om doelen te realiseren en gebieden te herstructureren? Hiermee geven we tevens uitvoering aan de oproep vanuit Provinciale Staten om een stikstof-ladder te ontwikkelen.²

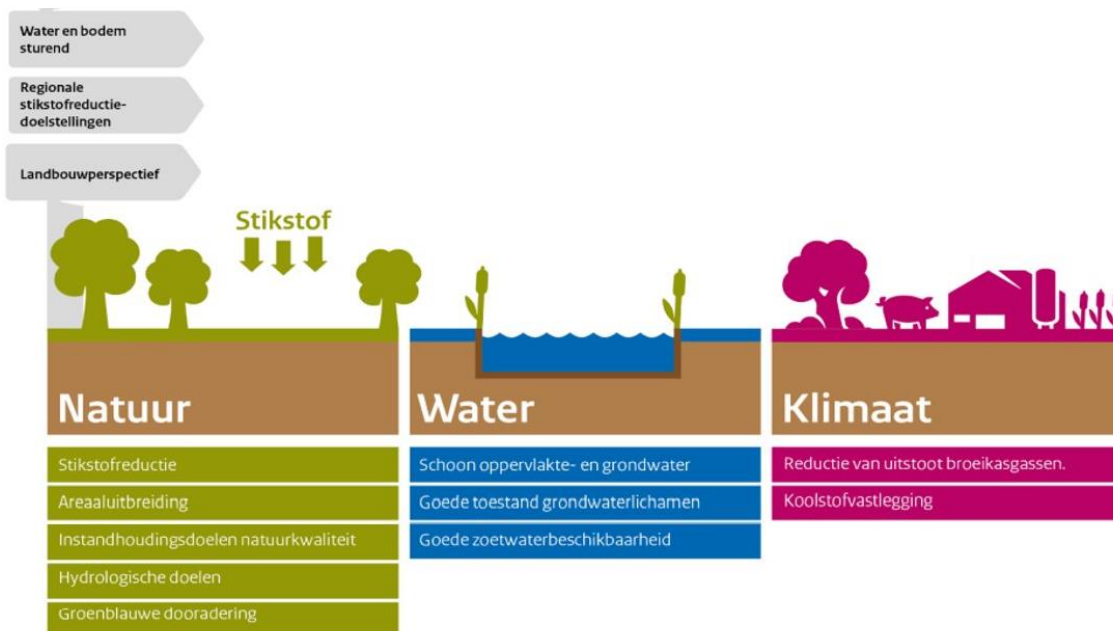
3.2.5 Integratie van lopende processen

In alle gebieden lopen op dit moment verschillende processen die thematisch raakvlakken hebben of samenvallen met het ZH-PLG. We vragen de kerngebieden de relevante processen en overleggen in beeld te brengen en een advies te geven over hoe we deze processen en overleggen kunnen positioneren in relatie tot het ZH-PLG. Door processen te integreren neemt de bestuurlijke drukte af en dit draagt bij aan effectiviteit in de uitvoering.

² [Stikstof ladder Provincie Zuid-Holland \(notubiz.nl\)](#).

3.3 Opgave en doelen

In deze paragraaf beschrijven we de opgave en doelen zo concreet mogelijk op basis van de beschikbare informatie. In onderstaande afbeelding zijn de doelen op nationaal niveau weergegeven.

Afbeelding 5 overzicht nationale doelen NPLG

3.3.1 Overzicht

De eerste stap in het proces naar een kerngebiedsplan is een gebiedsfoto maken. Daarin is voor de verschillende doelen beschreven wat de uitgangssituatie is en welke opgave er ligt in het gebied om de doelen te realiseren (zie ook 3.2.1). Daarvoor is gedetailleerde informatie nodig over de doelen. Die informatie is voor een deel beschikbaar. In tabel 1 geven we per (landelijk) doel aan waar we staan. Daarna volgen beknopte toelichtingen op de tabel voor natuur (paragraaf 3.3.2), groen-blauwe dooradering (3.3.3), water (3.3.4) en klimaat (3.3.5).

Tabel 1 Waar staan we nu per landelijk doel?

Doelen (nationaal)	Hoe komen we tot ZH-PLG 1.0?
NATUUR	
30 procent natuurherstel VHR (2030). Richtinggevend landelijke areaal- en kwaliteitsopgave natuur voor 30 procent VHR en een 'gunstige staat van instandhouding' (GSvl), uitgesplitst naar hectare nieuwe natuur en agrarische natuur, en verbeteropgaven uitgewerkt in natuurtypen.	Het proces voor het vaststellen van de VHR-doelstellingen ziet er zo uit: <ul style="list-style-type: none"> • In januari 2023 komt LNV met een voorstel voor een provinciale verdeling. • Tussen februari en juni 2023 doen de provincies tweemaal een bod aan LNV voor de hectares die ze kunnen realiseren. • Op 1 juli 2023 wordt de indicatieve provinciale verdeling vastgelegd in het ZH-PLG 1.0. • In een nader in te richten proces worden de doelen op Natura 2000-gebiedsniveau

	<p>vastgelegd in aanwijzingsbesluiten, waarbij gericht wordt op 1 januari 2025.</p> <p>Alle natuurdoelanalyses voor de stikstofgevoelige gebieden in de provincie Zuid-Holland zijn gereed. De natuurdoelanalyses van de niet-stikstofgevoelige gebieden lopen momenteel; de afronding ervan is in 2023 voorzien. Er moet ook nog een overkoepelende brede analyse (synthese) plaatsvinden op basis van de natuurdoelanalyses en verkenning van de natuurwaarden buiten de N2000 gebieden en de ecologische verbindingen. De planning is dat we deze in 2023 aan Gedeputeerde Staten aanbieden.</p>
<p>Per provincie een richtinggevende reductieopgave in kiloton én de indicatief beoogde depositiereductie daarvan per Natura 2000-gebied (beide stal- en veldemissies). Via deze doelen worden, samen met het generieke rijksbeleid, opgeteld de landelijke doelen gerealiseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2025: 50 procent areaal met stikstofgevoelige habitats binnen Natura 2000 onder de kritische depositiewaarde; • 2030: 74 procent areaal met stikstofgevoelige habitats binnen Natura 2000 onder de kritische depositiewaarde.³ 	<p>Vanuit het landelijk doel, vastgelegd in de Wsn, heeft Zuid-Holland een reductieopgave voor ammoniak uit de veehouderij van 1,9 kiloton (exclusief basispad).</p>
<p>Areaalopgave per provincie voor nieuw bos (2030), optellend tot 37.400 hectare.</p>	<p>We hebben met het Rijk afgesproken om in Zuid-Holland 150 hectare bos binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) te realiseren. Afspraken over een verdeling tussen de provincies buiten het NNN zijn nog niet gemaakt (die verwachten we in januari 2023).</p>
<p>Resterende opgave areaal per provincie voor het NNN, optellend tot 40.571 hectare (2027).</p>	<p>Van deze resterende opgave bevindt zich 3.270 hectare in de provincie Zuid-Holland. Deze restopgave is ruimtelijk belegd via de provinciale verordening. Voor de realisering zijn verschillende vervolgstappen nodig.</p>
<p>Hydrologische condities Natura 2000-gebieden op orde (2027).</p>	<p>Het onderzoek loopt; dit is mogelijk niet in te vullen in ZH-PLG 1.0.</p>
GROEN-BLAUWE DOORADERING	
<p>10 procent groen-blauwe dooradering (2050), waarvan de helft van de opgave in 2030 gerealiseerd is.</p>	<p>Voor de 10 procent groen-blauwe dooradering werken we aan een inventarisatie van de bestaande, huidige groen-blauwe dooradering in Zuid-Holland. Vervolgens wordt daarover een beeld gelegd van de kansrijke gebieden voor de</p>

³ Het gaat in dit geval om het doel zoals dat is aangekondigd in het Regeerakkoord. In de Wsn staat voornamelijk 2035 als jaartal. Indien dit niet wordt aangepast is het wettelijk vastgelegde doel leidend.

	<p>realisering van een groen-blauwe dooradering als aanvulling op NNN/Natura 2000, dat bestaat uit een fijnmazig netwerk van droge en natte verbindingen. Daarbij werken we aan een informatiepakket voor de gebiedsprocessen. Tegelijkertijd zoeken we in overleg met de waterschappen in Zuid-Holland en de Agrarische Collectieven naar kansrijke locaties waar we versneld kunnen starten met een groen-blauw netwerk.</p>
WATER	
<p>Concentraties nutriënten (P en N) in grond- en oppervlaktewaterlichamen voldoen aan wettelijke normen (2027).</p>	<p>De KRW-maatregelen liggen al vast in het Nationale Waterprogramma, het Stroombeheersplan 2022-2027, het Regionale Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027 en de Waterbeheerplannen van de Waterschappen. Over KRW-doelen en (rest)opgaven is veel informatie beschikbaar, maar inzicht in wat op deelgebiedsniveau (extra) nodig is, ontbreekt. Aandachtspunten hierbij zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In het KRW-portaal is in factsheets per waterlichaam te lezen wat de actuele toestand van het water per stof of parameter is en hoe ver de uitvoering van maatregelen is gevorderd. • Wageningen Environmental Research (WUR) komt begin 2023 met een 'verwachtingenkaart' waarop verwachte effecten van maatregelen zichtbaar worden gemaakt. • We houden rekening met aanvullende maatregelen en opgaven van het Rijk (ook vanuit het nitraatactieprogramma) en Europa. • Er worden nog altijd gewasbeschermingsmiddelen gemeten in het water, ondanks de inzet op het creëren van gesloten kassystemen. • Metingen en kaartbeelden laten wel zien waar een stof voorkomt, maar de bron en opgave ervan kunnen in een ander gebied liggen. <p>Wat de grondwaterlichamen betreft zijn vier op de vijf lichamen in Zuid-Holland op orde. Uitzondering is grondwaterlichaam Duin-Rijn-West (Kust- en duingebied) door een overschrijding van de fosfaatnorm.</p>
<p>Concentraties gewasbeschermingsmiddelen in grond- en oppervlaktewaterlichamen voldoen aan wettelijke normen (2027).</p>	
<p>Grondwaterlichamen voldoen aan de norm voor een goede kwantitatieve toestand (2027).</p>	

<p>Beleid, inrichting en beheer aangepast aan het veranderende klimaat. Schade en ontwrichting door weersextremen zo veel mogelijk beperken (2050).</p>	<p>Weerbaar tegen watertekort (zoetwaterbeschikbaarheid):</p> <ul style="list-style-type: none"> • De 'verdringingsreeks' bepaalt prioritering bij de verdeling van het beschikbare water als er een tekort is. • Specifiek voor de veenweiden is het een extra opgave of een dilemma dat de extra watervraag – voor het op peil houden van de grondwaterstanden – niet of zeer beperkt in het eigen gebied kan worden opgelost. Dit leidt tot een groter risico op watertekorten en het aanlopen tegen de grenzen van het watersysteem. <p>Weerbaar tegen wateroverlast (Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)-norm):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor het NPLG zijn met name de verwachtingen en strategie voor de lange termijn van belang. Waar het voldoen aan de wateroverlastnorm gaat knellen – door klimaatverandering óf door peilverhoging – zijn een strategie of maatregelen nodig. <p>Impact van stikstofmaatregelen op weerbaarheid van het watersysteem is niet te verwachten.</p>
<p>KLIMAAT</p>	
<p>Emissiereductieopgaven broeikasgassen veenweiden voor 6 provincies (2030), als onderdeel van de nationale opgave Broeikasgassen landgebruik, optellend tot 1 megaton CO₂-equivalent (2030).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het Zuid-Hollandse aandeel in de opgave wordt geschat op 21 procent, ofwel: 0,21 megaton. De realisatie en haalbaarheid van deze absolute opgave is onzeker. • Omdat het uitrekenen van de absolute emissie (in megaton) of het absolute reductie-effect van maatregelen nog een grote onzekerheid kent en het relatieve (%) effect voorspelbaarder is, kiezen we in Zuid-Holland vooralsnog voor een relatieve opgave van 25 procent reductie (vergelijk het nationale reductiepercentage).
<p>Landelijke emissiereductieopgave broeikasgassen voor de veehouderij en akkerbouw (mestaanwending in de akkerbouw) van 5 megaton CO₂-equivalent (in 2030). Nog te verdelen per provincie, op basis van een nog nader te bepalen verdeelsleutel. Om te voldoen aan de Global Methane Pledge moet met het NPLG in de veehouderij en akkerbouw een methaanemissiereductie van minimaal 3,12 megaton CO₂-equivalent zijn gerealiseerd in 2030. Landelijke koolstofvastlegging in</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het doel van 5 megaton CO₂-equivalent wordt op basis van een door het Rijk vast te stellen verdeelsleutel vertaald naar een provinciaal doel in januari 2023. • Dit is een forse opgave, met name voor de melkveesector. Dit is nog niet onderdeel van de bestaande veenweideaanpak. • De maatregelen die bijdragen aan het verminderen van methaanuitstoot, dragen ook bij aan het verminderen van stikstofuitstoot.

<p>bomen/bos/natuur van 0,4-0,8 megaton CO₂-equivalent en in landbouwbodems van 0,5 megaton CO₂-equivalent (2030).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We verwachten dat ook vanuit de markt (zuivelsector) eisen zullen worden gesteld aan de CO₂-uitstoot. Ook in dit opzicht is een koppeling te maken. • Door uitbreiding van het areaal bos en bomen (zie natuurdoelen) wordt CO₂ vastgelegd. • De 150 hectare bos binnen het NNN en de 185 hectare bos in recreatiegebieden leggen gezamenlijk jaarlijks zo'n 3350 ton extra CO₂ vast. De ambitie buiten deze gebieden is nog niet bepaald. Als bosuitbreiding gecombineerd wordt met vernatting in het veenweidegebied kan (veel) meer CO₂ worden opgeslagen en CO₂-uitstoot voorkomen worden.
--	---

3.3.2 Natuur

De Vogel- en Habitat Richtlijn (VHR) verplicht om op termijn te zorgen voor een gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten (planten en dieren) en beschermde habitattypen (type natuur, bijvoorbeeld duinen en veenmosrietland). Het is ons streven om op termijn alle condities daarvoor op orde te hebben. Het bereiken en behouden van de gunstige staat van instandhouding is een langdurig proces waarvoor maatregelen nodig zijn. Vanwege de urgentie van natuurherstel wordt voor 2030 als doel gesteld om 30 procent van het gat tussen de huidige staat en een gunstige staat van instandhouding te overbruggen

Sterke overbelasting door stikstof is een van de belangrijkste factoren van druk op de natuur. De kritische depositiewaarde (KDW) is daarbij op dit moment – we onderschrijven wat hierover in Remkes' advies *Wat wel kan* staat – de best beschikbare wetenschappelijke indicator: een overschrijding van de KDW betekent dat er een risico is op aantasting van de kwaliteit van habitattypen. Met de realisatie van de doelstelling – 74 procent van het areaal met stikstofgevoelige habitats in Natura 2000 moet in 2030 onder de KDW zijn gebracht – wordt een grote bijdrage geleverd aan het voldoen aan de verplichtingen voor natuurherstel en -behoud in de Natura 2000-gebieden.

In de Bossenstrategie uit 2020 is afgesproken om maatregelen te treffen die bijdragen aan biodiversiteitsherstel in het Zuid-Hollandse bos, en die zorgen voor meer CO₂-opslag. Daarnaast zorgen de maatregelen voor aanvullende ecosysteemdiensten, zoals verbeterde waterkwaliteit (KRW) en ruimte voor recreatie, en leveren ze een bijdrage aan de circulaire economie. Vanuit het belang van integrale keuzes met het oog op natuur, klimaat en water is ervoor gekozen in de gebiedsprogramma's te verankeren waar deze bossen moeten komen, welke bostypen dat moeten zijn en waar verdere maatregelen worden getroffen voor revitalisering.

In het Natuurpact (2013) is afgesproken dat de provincies gezamenlijk uiterlijk in 2027 minimaal 80.000 hectare nieuwe natuur in het Natuurnetwerk Nederland realiseren. De restopgave voor Zuid-Holland maakt is onderdeel van het ZH-PLG. De realisering van 10 procent groen-blaauwe dooradering is onderdeel van de aanpak natuur en biodiversiteit.

Hydrologie is naast stikstof een van de belangrijkste factoren voor natuurherstel. Stikstofeffecten zijn groter in natuurgebieden waar de hydrologische condities nog niet op orde zijn, terwijl een goede

waterhuishouding juist natuurherstel op gang kan brengen, ook als stikstofdepositie nog te hoog is. Daarom vraagt het verbeteren van de waterhuishouding bij Natura 2000-gebieden extra aandacht. Het doel is de hydrologische condities voor Natura 2000-gebieden via systeemherstel op orde te brengen. Een goede grondwaterconditie bij deze gebieden is ook een KRW-doel, waarvoor de maatregelen in 2027 moeten zijn uitgevoerd.

Gedurende de uitvoering van het ZH-PLG kunnen ook nieuwe doelen worden toegevoegd als gevolg van Europese besluitvormingsprocessen die nu lopen. Het gaat om de Verordening natuurherstel (als onderdeel van de biodiversiteitsstrategie), de Actualisatie vogelgebieden en de Actualisatie Natura 2000.

3.3.3 Groen-blaauwe dooradering

Groen-blaauwe dooradering is een netwerk dat uit halfnatuurlijke landschapselementen bestaat en het landelijk gebied doorkruist. Het netwerk kan onder meer bestaan uit ecologisch beheerde sloten, slootkanten, houtwallen en bomenrijen. De doelstelling is uitgewerkt door de partners van het Aanvalsplan Landschap en de concept-Verordening natuurherstel, die onder 3.3.2 is genoemd.

De ambitie van 10 procent groen-blaauwe dooradering in 2050 is opgenomen als eigenstandig doel, maar dient in de eerste plaats als ondersteunend middel voor meervoudige realisatie van de doelen voor natuur, water en klimaat. Groen-blaauwe dooradering verbetert ecosysteemdiensten en creëert ecologisch evenwicht in het agrarisch gebied, door onder andere het stimuleren van bestuiving en plaagreductie, bodemverbetering, het verbeteren van de luchtkwaliteit, het tegengaan van verdroging, en het bieden van bescherming tegen weersextremen, onder meer verkoeling. Ook draagt groen-blaauwe dooradering bij aan het behoud, herstel en de versterking van kenmerkende landschapstypen en daarmee ook indirect aan cultuurhistorische en belevingsaspecten.

Omdat het zwaartepunt van het behalen van de doelstellingen van de KRW, het Klimaatakkoord en de VHR tussen 2027 en 2030 ligt, worden in het NPLG tussentijdse doelen opgenomen voor 2030 (50 procent) en 2035 (65 procent). In de overgangsgebieden en overige extensiveringsgebieden liggen belangrijke koppelkansen om met voorrang de opgave van 10 procent voor 2030 te realiseren. Naast overheden kunnen agrariërs en andere grondeigenaren in belangrijke mate bijdragen aan het realiseren van groen-blaauwe dooradering, en hiermee aan het creëren van een toekomstbestendig en bovendien aantrekkelijk landschap. Hiervoor is dan wel vergoeding nodig voor een langjarige periode die past bij deze werkzaamheden, zodat dit onderdeel wordt van het complete verdienmodel van de agrariër.

3.3.4 Water

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is een Europese richtlijn uit 2000 die voorschrijft dat de biologische en chemische kwaliteit van oppervlakte- en grondwater aan bepaalde eisen moet voldoen.

Nederland heeft net als veel andere lidstaten nog een flinke opgave. Uiterlijk in 2027 moet Nederland alle maatregelen hebben genomen die nodig zijn om te komen tot gezonde aquatische ecosystemen. Het overschrijden van de normen voor nutriënten in grond- en oppervlaktewater is een belangrijke reden dat het Nederlandse mestbeleid zal worden aangescherpt. Naast generieke maatregelen die voortvloeien uit het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn, wordt de derogatie richting 2026 afgebouwd. Dit vormt het kader voor de regionale uitwerking van aanvullende maatregelen.

Het oppervlakte- en grondwater en het grondwater zijn verontreinigd met een groot aantal verschillende chemische stoffen, waaronder gewasbeschermingsmiddelen. Het kabinet wil emissies van gewasbeschermingsmiddelen naar de leefomgeving door land- en tuinbouwbedrijven terugdringen tot nagenoeg nul op 1 januari 2030. Dit doel moet primair worden bereikt door

aanscherping van het generieke beleid. Aanvullend hierop is het belangrijk om op uitspoelingsgevoelige gronden teelten te voorkomen waar veel gewasbeschermingsmiddelen bij worden gebruikt. Een aandachtspunt voor de transitie van de landbouw is dat deze niet leidt tot toenemend risico op uitspoeling.

Vanaf 2050 is de fysieke leefomgeving in Nederland – wat betreft beleid, inrichting en beheer – aangepast aan het veranderende klimaat. Alle overheden hebben zich verbonden aan deze ambitie, die is vastgelegd in de Nationale Adaptatiestrategie (NAS) en in Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Dat betekent dat schade en ontwrichting door weersextremen zo veel mogelijk wordt beperkt.

3.3.5 Klimaat

Alle sectoren moeten bijdragen aan de realisatie van het nationale klimaatdoel in 2030. Daarom zijn in het Klimaatakkoord (indicatieve) emissiedoelen voor de sectoren bepaald, ook voor de landbouw en voor het landgebruik. Een groot deel van deze klimaatopgave voor landbouw en landgebruik is onderdeel van het NPLG. De opgave voor de glastuinbouw loopt niet mee in het NPLG.

De landelijke klimaatopgave voor veehouderij (inclusief mestaanwending in de akkerbouw) wordt begin 2023vertaald naar provinciale klimaatdoelen. De gezamenlijke gebiedsprogramma's moeten optellen tot de landelijke reductieopgave van 5,0 megaton CO₂-equivalent voor de veehouderij (inclusief mestaanwending in de akkerbouw). Het Rijk heeft een verantwoordelijkheid in het ontwikkelen en instellen van landelijke (generieke) maatregelen. Die kunnen ook vanuit andere beleidsvelden worden geïnitieerd, zoals het mestbeleid, stikstof of KRW. De provinciale klimaatdoelen moeten binnen de provinciegrenzen worden gerealiseerd. Maar de realisatie is een verantwoordelijkheid van alle sectoren en overheden samen, inclusief het Rijk.

De broeikasgasuitstoot door de veehouderij bestaat hoofdzakelijk uit methaan, uitgedrukt in CO₂-equivalenten. Emissiereductie in de veehouderij wordt bereikt door maatregelen die de emissies uit dieren, stallen en mest verlagen. Met de ondertekening van de Global Methane Pledge heeft Nederland zich ook gecommitteerd aan de internationale samenwerking om de mondiale uitstoot van methaan met ten minste 30 procent te reduceren in 2030 ten opzichte van 2020. Met het NPLG moet een methaanemissiereductie van 3,12 megaton CO₂-equivalent in de veehouderij en akkerbouw zijn gerealiseerd in 2030.

Het indicatieve restemissiedoel in 2030 voor landgebruik is 1,8 tot 2,7 megaton CO₂-equivalent. Daarvoor zijn maatregelen nodig als koolstofvastlegging in landbouwbodems, verminderen van broeikasgassen uit veenweidegebieden en koolstofvastlegging in bomen, bossen en natuur. De indicatieve verdeling voor de reductieopgave veenweide is voor Zuid-Holland bijgesteld naar 21 procent.

De realisatie van de emissiereductie uit veenbodems voor 2030 en 2035 wordt zo veel mogelijk afgestemd met maatregelen om broeikasgasreductie uit de veestapel en doelen voor water, stikstof en biodiversiteit in de veenweiden te realiseren. Verhoging van de grondwaterstand kan CO₂-emissie en bodemdaling verminderen in de veenweidegebieden. Met de structurerende keuze 'water en bodem sturend' wordt dit nader ingevuld. In het Klimaatakkoord is afgesproken om in het jaar 2030 0,4 tot 0,8 megaton CO₂-equivalent per jaar vast te leggen in bomen, bossen en natuur. Hiervoor bestaat een duidelijke link met de opgaven voor – de uitbreiding van – natuur en ook waterkwaliteit.

3.4 Structurerende keuzes

In deze paragraaf beschrijven we de structurerende keuzes die we samen met de gebieden verder uitwerken, om te borgen dat we (ruimtelijk) toekomstbestendige maatregelen nemen. Dit moet ook passen in de ruimtelijke puzzel die in het vorige hoofdstuk is beschreven.

In tabel 2 leest u om welke principes het gaat. Conform de systematiek van het Rijk maken we onderscheid tussen structurerende keuzes met directe doorwerking naar de gebiedsprogramma's en meekoppelende structurerende keuzes. In het eerste gebiedsplan willen we deze principes uitwerken als onderdeel van het perspectief op het gebied en de strategie om de doelen te bereiken. Daarmee worden het kaders voor de gebiedsplannen, ook – al of niet in aangepaste vorm – voor volgende versies.

Tabel 2 Structurerende keuzes

Structurerende keuzes met directe doorwerking	Toelichting
Overgangsgebieden	Een gebied rondom stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden waar functies en activiteiten een bijdrage moeten leveren aan natuurherstel. We vragen kerngebieden om dit principe voor hun gebied uit te werken (zie de toelichting onder deze tabel).
Peilopzet veenweide	Toewerken naar het op (soms hoger) peil houden van de grondwaterstanden en/of andere bewezen effectieve maatregelen om de veenbodem natter te houden om CO ₂ -emissie en bodemdaling te beperken. We kunnen dit pas nader invullen voor Zuid-Holland als de brief over 'water en bodem sturend' van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) is gepubliceerd (huidige planning: 25 november 2022).
Inpassing areaal agrarische natuur en nieuwe natuur	Richting voor de wijze waarop deze nieuwe arealen ingepast kunnen worden en welke eigenschappen van het gebied daarbij in ogenschouw moeten worden genomen.
Ruimte voor waterberging	Langs waterkeringen en rivierbedden, en langs grote wateren vanwege peilfluctuaties. Er moet een betere ruimtelijke inrichting komen en we moeten de grenzen aan het gebruik van grond- en oppervlaktewater vaststellen. Er is voldoende ruimte nodig voor piekopvang. In vlakke gebieden met een al hoog waterpeil en die al volledig ruimtelijk bestemd zijn (zoals veenweiden) is er weinig ruimte voor piekberging en zal soms tijdelijke overlast geaccepteerd moeten worden in gebieden die daarvoor eventueel een ruimtelijke (dubbel)functie krijgen. In gebiedsplannen kan dit nader worden ingevuld.

Waterbeschikbaarheid voor verzilte gebieden	Acceptatie van een tijdelijke toename van regionale verzilting en aanpassing van het landgebruik hieraan.
Invulling 10 procent groen-blauwe dooradering	Uitleg over inpassingsmogelijkheden van landschapselementen die bijdragen aan het realiseren van 10 procent groen-blauwe dooradering.
Bescherming landbouwgrond	Provincies kunnen huidige landbouwgrond beschermen om voldoende areaal te behouden voor de extensiveringsopgave en andere doelstellingen, zoals de nationale eiwitstrategie en biograndstoffen.
Meekoppelende structurerende keuzes	Toelichting
Volksgezondheid	Gebiedsgerichte aanpak mag zeker niet leiden tot een toename van het risico op volksgezondheidsproblemen.
Dierziekten en zoönosen	Beperken van risicofactoren voor de verspreiding van dierziekten en zoönosen.
Geurhinder	Verminderen van geurhinder rond veehouderijen en voorkomen dat nieuwe overschrijdingen van de fijnstofconcentratie ontstaan.

Toelichting: ruimtelijke zonerings

Voor de doelen voor stikstofreductie en natuurherstel hebben we al verschillende stappen gezet. We hebben met de natuurdoelenanalyses in kaart gebracht wat in Zuid-Holland voor de stikstofgevoelige natuur de uitgangssituatie is en waar de emissie vandaan komt (bronnen). Ook weten we wat de opgave is voor Zuid-Holland. Voor deze opgave kunnen we daarom in dit startdocument richting geven in hoe we de doelen willen realiseren.

3.5 Verwachtingen van het kerngebiedsplan

In deze paragraaf beschrijven we hoe de kerngebiedsplannen minimaal moeten zijn onderbouwd. Daarvoor kijken we in de volgende onderdelen naar:

- het doelbereik;
- de samenhang;
- borging van doeltreffende maatregelen;
- de financiën.

3.5.1 Doelbereik

In het gebiedsprogramma moet duidelijk zijn aangegeven wat de verwachte effecten zijn van voorgenomen keuzes en maatregelen op het integrale doelbereik NPLG (water, natuur en klimaat). Voor het doelbereik broeikasgassen landbouw en landgebruik wordt onderbouwd hoe dit zich verhoudt tot het basispad broeikasgasemissies. Waar in een gebiedsprogramma wordt volstaan met globale keuzes, kan de onderbouwing van de bijdrage aan het doelbereik indicatief zijn. De maatregelpakketten moeten zodanig concreet zijn, dat het consortium van het Planbureau voor de Leefomgeving, het RIVM en de WUR een doorrekening kan maken. De globale keuzes kunnen alleen globaal, op basis van aannames, worden getoetst.

3.5.2 Samenhang

De kerngebieden maken inzichtelijk wat de samenhang is tussen de analyse, de keuzes en de maatregelen, en maken inzichtelijk hoe het risico op padafhankelijkheden wordt beperkt. Zij geven aan hoe de gebiedsgerichte aanpak aansluit op het landelijk (generiek) beleid en welke instrumenten nodig zijn voor de uitvoering. Waar mogelijk wordt aandacht besteed aan de samenhang met andere relevante opgaven, bijvoorbeeld energie, woningbouw en regionale economie.

3.5.3 Borging van doeltreffende maatregelen

Maatregelpakketten komen alleen voor rijksmiddelen uit het Transitiefonds in aanmerking als die maatregelen onderdeel zijn van een samenhangend onder de Omgevingswet vastgesteld gebiedsprogramma waarin de regionale doelen zijn opgenomen, dat met voldoende zekerheid leidt tot het bereiken van de doelen. Hiervoor is het belangrijk om ook aan te geven welke (publiekrechtelijke) vervolgbesluiten nodig zijn om ze te realiseren. Dit kan bijvoorbeeld aanpassing zijn van een omgevingsplan of omgevingsverordening, of het nemen van een peilbesluit of projectbesluit.

3.5.4 Financiële paragraaf

Op het niveau van de (pakketten van) maatregelen wordt in het gebiedsprogramma minimaal een onderbouwde omschrijving gegeven van de investeringskosten, en wanneer relevant de structurele kosten van beheer en onderhoud of exploitatie. Een aandachtspunt is dat de kosten van beheer en onderhoud of exploitatie in beginsel niet in aanmerking komen voor bekostiging uit het Transitiefonds. Ook is in het gebiedsprogramma een voorstel opgenomen voor dekking van deze kosten met een indicatie van risico's en daarvoor te nemen beheersmaatregelen. Waar in een gebiedsprogramma wordt volstaan met globale keuzes, kan de onderbouwing van de kostencalculatie indicatief zijn.

Naast het Transitiefonds bestaan ook andere financieringsbronnen op Europees en nationaal niveau, waarvan de belangrijkste het Klimaatfonds is. Uit het Transitiefonds worden op dit moment met de Versnellingsgelden al middelen beschikbaar gemaakt voor de uitvoering van projecten, waaronder ook projecten in Zuid-Holland. Daarnaast hebben we in Zuid-Holland ook een budget beschikbaar gemaakt van twee keer 10 miljoen om voorafgaand aan de openstelling van het Transitiefonds waar mogelijk te kunnen starten met de uitvoering van maatregelen.

Uiteraard heeft het ZH-PLG ook gevolgen voor de interne financiering. Die loopt nu nog grotendeels via de bestaande lijnen (o.a. natuur, water, stikstof en landbouw). Dit vraagt nadere uitwerking om de bestaande financiering aan te laten sluiten op het ZH-PLG. Provinciale Staten worden hierover geïnformeerd richting de vaststelling van ZH-PLG 1.0.

3.6 Wat kunnen gebiedspartners van ons verwachten?

We zullen op alle niveaus een grote inbreng leveren, onder meer met kundige gebiedsmanagers en projectleiders. Ook investeren we in een lerende aanpak en in het uitwisselen van kennis en ervaringen. Dit doen we samen met onze partners zoals mede-overheden, terrein beherende organisaties en landbouworganisaties.

Als provincie zullen we daarnaast de kerngebieden ondersteunen met onder meer de ontwikkeling van beleid en instrumentarium. Het gaat daarbij om een samenhangend pakket op het gebied van ruimte, grondbeleid en subsidies op diverse onderdelen. Een belangrijk onderdeel is het grondbeleid. Tegelijk met dit startdocument stellen Gedeputeerde Staten het voorstel voor een grondbank vast.

De provincie kiest met de al vastgestelde uitvoeringsnota voor een proactief en opgavegericht grondbeleid. Dus inspeland op de opgaven in het NPLG en snel en slagvaardig handelend op de grondmarkt als gebieden en eigenaren erom vragen. In de nota wordt een uitgebreid instrumentenpakket beschreven, zoals (strategische) aankoop, tijdelijk beheer en pachtuitgifte, en verkoop en overdracht. Maar ook mogelijkheden voor afwaardering van gronden, kavelruil en landinrichting. Met de grondbank en bijbehorende middelen wordt een grondvoorraad opgebouwd die ten dienste komt van de gebieden en gebiedsprocessen voor extensivering, ruilen en functieverandering.

Ook hebben we provinciale voorfinancieringsmiddelen beschikbaar gemaakt voor het NPLG, net als middelen voor PAS-melders. We onderzoeken nog of we versnellingsgelden vanuit het Transitiefonds kunnen inzetten voor voorstellen die zijn ingediend.